

# "הדאחייה הייתה פעם מקום יפה": הצצה אל שכונות הענק שהפכו למעוז חיזבאללה

written by אלי קלוטשטיין | 22.03.2026

הדאחייה היא פרוור של ביירות השוכן מדרום לבירה הלבנונית, ואשר נשלט בידי חיזבאללה באופן כמעט מוחלט. שמו הרשמי הוא "אלצ'אחיה אלג'נוביה", הפרוור הדרומי. זהו המעוז העיקרי של ארגון הטרור בלבנון, והוא אף מכונה בפי מתנגדיו "חיזבאללה-לנד". האזור הזה עמד במוקד הפעילות של צה"ל בביירות בשני העשורים האחרונים, הופצץ באופן נרחב ב-2006, ולאחר מכן פעמיים נוספות מאז 7 באוקטובר 2024 לפני הפסקת האש בנובמבר 2024, וכעת, עם חידוש הלחימה.

ב-2006, במלחמת לבנון השנייה, צה"ל פעל בעוצמה רבה נגד הפרוור הענק, ולדברי התושבים הדאחייה הוחרבה כמעט לחלוטין. ההרס הרב והלחימה העזה בחיזבאללה הולידה אז אצל אלוף פיקוד הצפון בשעתו, גדי איזנקוט, את "דוקטרינת הדאחייה". תפיסה זו גרסה שכמו מה שנעשה בדאחייה, כך יפעל צה"ל במקומות אחרים בלבנון שישוגרו מהם טילים: כל כפר וכל אתר יותקפו בכוח לא מידתי, וייהרסו עד עפר. הדוקטרינה הזאת לא באמת יושמה מאז ועד 2023, ובכל זאת היא משמשת את יריבינו בזירה המדינית וההסברתית כדי להתנגח בישראל ולהוכיח באותות ובמופתים שהיא מתכוונת מלכתחילה לבצע פשעי מלחמה באופן לא מידתי ולהשמיד את הכפרים הלבנוניים.

שיקום הפרוור השיעי אחרי מלחמת לבנון השנייה עלה הון תועפות 4-5 מיליארד דולר, לפי ההערכות. בתום השיקום, התוצאה נראתה אפילו טובה מהמקור. לדברי ד"ר אדי כהן, מזרחן ויליד לבנון, "עד לפני שבועיים הדאחייה נראתה אזור יפה, עם בניינים חדשים, גבוהים ונקיים" גם אם צפופים. אחרי שהיא נחרבה ב-2006 כל הבניינים נהרסו, ובין 2010 ל-2012 היא נבנתה מחדש. חיזבאללה השקיע שם מאמצים ובנה מפקדות. לא היה חסר אז כסף, והכול היה חדש". כהן מציין עוד כי הפרוור כיום "לא דומה למה שהיה לפני עשרים שנה. בגלל הריבוי הטבעי שלהם, השיעים דחקו את הרוב הנוצרי שהיה שם והשתלטו על המרחב. כעת האזור שוב חווה הרס נרחב".

ואכן, במלחמת חרבות ברזל בשנת 2024 הופצצה הדאחייה קשות, וכעת היא נמצאת שוב תחת הכוונות של חיל האוויר. ייתכן מאוד שהתושבים יאלצו לברוח ולנדוד פעם נוספת בעקבות התראות הפינוי של צה"ל, ובשובם ימצאו הרבה הרס וחורבן.

ואולם צורת הפגיעה הפעם עלולה להיות שונה, באופן שיסב נזק גדול יותר לא רק למוקדים של חיזבאללה עצמו. בן ציון מקלס, גיאוגרף ומתמחה בניתוח גיאוגרפי של המזרח התיכון, אומר כי "מצילומי לוויין ב-2006 אפשר לראות את מה שקרוי 'אפקט הדאחייה'. רוב התקיפות היו ממוקדות באזור מרכז הפרוור. במלחמה הנוכחית, מאז 2023, יש הכפלה ואפילו יותר מכך של

כמות המבנים שהופלו בתוך השכונה, וכעת זה לא ממוקד במרכז הדאחייה אלא מפוזר בשטח הרבה יותר גדול.

"אחד המאפיינים הבולטים של הדאחייה הוא השקעה של פחות כסף במבנים לעומת ביירות כולה", מוסיף מקלס ומסביר שאמנם האזור היה חדש מבחינה אדריכלית אך איכות הבנייה הייתה ירודה. "זה אזור פרוורי יותר, ויש בו פחות כסף. לכן כשמדברים על הפלת מבנים זה הרבה יותר קל בדאחייה, בגלל הבנייה הפשוטה יותר, שלא עומדת בתקנים שלפיהם בונים באזורים אחרים בביירות".

### **אזור מישורי ונוח לבנייה**

קל להתבונן על הדאחייה רק במשקפיים של לחימה, הרס והנוכחות של חיזבאללה ברחובות. אך מלבד ההקשר הקרבי וההפצצות התכופות, מעט מאוד ידוע לנו על אזור זה של לבנון. איך נראית הדאחייה? מי מתגורר בה? מה החשיבות שלה בעיני השיעים?

לפי הסיפורים שמתהלכים בקרב ותיקי התושבים בדאחייה, הם התגוררו בעבר בדרום המדינה אך ברחו מחיילי צה"ל במלחמת לבנון הראשונה בשנות השמונים. הם ניסו להגיע לביירות, אך במדינה שמתאפיינת בשסע עדתי עמוק וקשה, הם לא התקבלו בבירה בסבר פנים יפות, ולפיכך נאלצו להמשיך אל דרום העיר ולבנות את ביתם בדאחייה.

המציאות שונה כנראה. סביר להניח שראשוני התושבים החלו להשתכן במקום עוד קודם לכן. תחילה הגיעו אנשים מדרום לבנון בשנות השישים, ובשנות השבעים דחפה מלחמת האזרחים שפרצה בארץ הארזים תושבים רבים יותר להגיע לשם. הבחירה באזור זה הייתה הגיונית, מציין מקלס. "רוב הדאחייה נמצא במרחב שבין העיר ביירות לנמל התעופה הבינלאומי על שם רפיק אל-חרירי, מדרום לעיר. זה אזור מישורי יחסית, נוח לבנייה, והוא מורכב משני סוגים של עירוניות <sup>2</sup> אחד של מחנות פליטים, והשני פתוח יותר, שבונים בו לגובה, עשר קומות ומעלה, בבנייה צפופה יחסית. הרחובות שם כוללים סמטאות כמו במחנות פליטים, אבל יש גם רחובות רחבים מאוד. בשטח שבין ביירות לנמל התעופה עוברת הרבה תנועה של כלי רכב, זו אוטוסטרדה עם כניסות מוגבלות, ויש גם תנועה מדרום לבנון לבירה".

לדבריו, "בהתחלה הפרוור קם בצורה קצת ספורדית, איפשהו בין נמל התעופה לעיר הבירה. זה הלך והתפתח, והרבה אנשים שרצו לעבור לעיר הגדולה בלבנון הגיעו לאזורים סמוכים. ההבדל בין הדאחייה לביירות עצמה קשור בסוג האוכלוסייה: הדמוגרפיה של לבנון מתחלקת בין עדות, ובדאחייה גרה האוכלוסייה השיעית, שרוצה לשמור על הייחודיות שלה. האוכלוסייה הנוצרית נמצאת באזורים העירוניים האמידים יותר בעיר ביירות עצמה. זה אומנם לא אזור עשיר, אבל גם לא עני כמו מחנות הפליטים שיושבים בסמוך אליה".

הפרוור, שגודלו כ-15 אלף קמ"ר, כגודלה של העיר נס ציונה, מכיל מספר לא קטן של שכונות, וניתן לסמן את גבולות הדאחייה בכמה דרכים. דובר צה"ל בערבית היוצא, אל"מ אביחי אדרעי,

הודיע למשל על פינוי כמעט מלא של הדאחייה בימים האחרונים, ונקב בשמות השכונות הבאות: חארת חריכ, אלע'בירי, אללילכי, אלחדת', בורג' אלבראג'נה, אלשיאח ותחויטאת אלע'דיר. יש שכונות שנהוג לעיתים לשייך לדאחייה, כולל אל-אוזעי שעל שפת הים, או חי-אלסלם שממזרח לשדה התעופה.

אחד המאפיינים הבולטים של האזור הוא גודל האוכלוסייה. האזור נחשב לאחד הצפופים ביותר בלבנון, וההערכות נעות בין 600 ל-700 אלף איש, ואפילו עד מיליון. במדינה שמתגוררים בה קרוב ל-6 מיליון איש, כ-15 אחוז מהם מצטופפים ברובע הזה. כ-80 אחוז מהתושבים ואף יותר, לפי הטענה, הם שיעים. עם זאת, בדאחייה מתגוררים גם סונים ואפילו מעט נוצרים.

## כמו רחוב באיראן

רשאה אל-אמיר, סופרת לבנונית שדיברה לאחרונה עם רשת BBC, סיפרה שהדאחייה "הייתה פעם מקום יפה מאוד, אבל המלחמות גבו ממנו את מחירן". אל-אמיר נולדה בשכונה והמשיכה להתגורר בה גם אחרי שחיבאללה חיסל את אחיה, שהיה ממתנגדי הארגון. "זה מקום שעודנו מגוון ומלא חיים", הוסיפה, "יש כאן הרבה פעילות פוליטית ומוסדות תרבותיים. זה יהיה נורא אם ההפצצות יהרסו הכול".

התיאור הזה חושף מציאות קצת שונה מזו שניתן לדמיין. המגדלים רבי-הקומות אינם דומים למה שאנו מכירים מהערים הפלסטיניות והמחנות ביהודה ושומרון, והרחובות דומים לעיתים דווקא לאלה שנוכל למצוא במדינות ערביות אחרת, אפילו מערביות. שני יוטיוברים שמפעילים בלוג מצולם של טיולים ממדינות ערביות ומוסלמיות ביקרו בדאחייה לפני שנתיים, זמן קצר לאחר חיסולו של בכיר חמאס סאלח אל-עארורי. בסרטונים שלהם נראים בניינים גבוהים ונאים, גשרים, מדרכות, מכוניות מודרניות והרבה מאוד טוקטוקים, חנויות, תחנות אוטובוס ועוד. בנוף המצולם נראים גם סיורים של שוטרים, נוכחות תוססת של תושבים, ותמונה מזדמנת גדולה של קאסם סולימאני מתחת לגשר.

אף שהמראה אינו שונה מחלק מהערים בישראל, מתחת לפני השטח, מילולית, משהו רוחש. מתחת לבניינים מחזיק הארגון השיעי בונקרים, מנהרות ומערכי בקרה ופיקוד. חלקם הופצו בידי ישראל, ושם גם מצא מנהיג חיבאללה, חסן נסראללה, את מותו.

שליטתו של חיבאללה בפרוור הזה כמעט מוחלטת. פועלים שם גם סיעות וגופים אחרים, אולם הארגון השיעי הוא הכוח הדומיננטי. אותם שני בלוגרים סיפרו כי נאלצו למחוק חלק גדול מהתיעודים שיצרו נוכח ההתנגדות של תושבים ופעילי חיבאללה שעצרו אותם. אחרים דיברו על מחסומים בכבישים שאוישו בידי לובשי בגדים אזרחיים, וגם על ריבוי הולך וגובר של מצלמות.

עיתונאים מערביים אינם מורשים לטייל במקום כרצונם. בכתבות אחדות סיפרו הכתבים שנאסר עליהם להיכנס לדאחייה, ואילו אחרים נלקחו לֵּמֶשֶׁל, אחרי חיסול נסראללה לֵּמֶשֶׁל לסיור ראויה מאורגן, שבו קיבלו הצצה מודרכת ומסודרת על כמה אתרים נבחרים.

בתיעודים השונים מהדאחייה ניכרת ההשפעה האיראנית ברחובות, תרבות השהידים, וההערכה לכמה מהגרועים שבאויבינו: פואד שוכר, למשל, נסראללה וסולימאני, וגם אחרים. לדברי ד"ר אדי כהן, "כשעוברים ברחובות, אפשר בקלות לחשוב שאנחנו נמצאים באיראן. יש תמונות וכיתובים בפרסית, תמונות של עלי חמינאי וסולימאני, וגם פסלים שלו. לא רואים שם דגלי לבנון, רק דגלי איראן וחיזבאללה".

העוצמה של הארגון השיעי באה לידי ביטוי גם בשירותים שהוא נותן לתושבים, הכוללים חינוך, רווחה ועוד. מקלס מציין כי ניתן להבחין בריכוז גדול של בנקים שמשרתים את השיעים, בוודאי ביחס לאזורים אחרים בלבנון שאינם שיעיים. ד"ר כהן מוסיף כי חיזבאללה מחזיק אפילו "מרכולים עם מזון שמגיע מאיראן. זה נמצא בכל מקום שיש בו חיזבאללה, לא רק בדאחייה. גם בדרום לבנון, בבקאע ועוד".

ובכל זאת, לפרוור הביירותי הזה יש מאפיינים ייחודיים. "הדאחייה דומה במובנים מסוימים למתחם הקריה בתל-אביב", מסביר כהן. "יש כניסות שכל מי שמנסה לעבור בהן עובר תחקור, ואפילו מפשיטים אותו. מי שמתקרב או מנסה לצלם <sup>2</sup> זה בעייתי. כל מי שנמצא שם, גם תיירים, צריך להוכיח את חפותו. יש שם הרבה מחסומים ומצלמות, הרבה איראנים שגרים שם".

ומי לא נוכח שם? מנגנוני הביטחון של מדינת לבנון. "הצבא או המשטרה לא נראים בדאחייה", אומר ד"ר כהן, "יש שם ריבונות של חיזבאללה. גם בדרום לבנון זה ככה. מדינה בתוך מדינה". ההסבר לכך, הוא מוסיף, קשור גם בחשיבה חסרת מעוף של הממשלה הלבנונית. "הממשל הזניח את הדרום, לא הקים בתי חולים ובתי ספר, וחיזבאללה ניצל את הקרקע הפורייה הזאת. כך גם בדאחייה".

בני וקסלר, יועץ תיירות חרדי ישראלי, הצליח לבקר תחת מסווה בדאחייה לפני כשישה חודשים. הוא העיד כי שהה בביירות ואף חברת מוניות לא הסכימה לקחת אותו לסיור בפרוור. הוא הצליח למצוא במקרה עובד של המלון שניאות להסיע אותו. בצילומים המעטים שהתפרסמו מביקורו נראים בניינים גבוהים, תמונות של שהידים והבור המפורסם שבו ישב נסראללה כשחוסל.

בשיחה עם מקור ראשון מתאר וקסלר: "מרבית התושבים בדאחייה שיעים, אבל רובם לא קיצוניים. יש כמה שכונות בודדות בתוך הדאחייה שבהם מתגוררים אנשי חיזבאללה, ושם נמצאים אזורי הטרור. בשכונות האלה אי אפשר לראות שכאן או שם יש מפקדה או מטה, אבל אפשר להבין שבתחתית הבניין או באחת הקומות העליונות שלו יש תא טרור ששייך לחיזבאללה. אי אפשר לראות את אנשי חיזבאללה בשטח, כי כולם לובשים בגדים אזרחיים. הם מאוד חוששים".

## אזורים אומץ

בספרות האקדמית מתואר כיצד חיזבאללה עושה שימוש במרחב העירוני בדאחייה כדי להעצים

את הדימוי שלו ושל השיעים בכלל, ולהגביר את ההזדהות עימו בקרב התושבים. הרחובות קרויים על שם בכירים לשעבר בארגון כמו עבאס מוסאווי, ותלויים בהם כרזות ושלטים המזוהים עם חיזבאללה, דגלים ותמונות של בכיריו ושל הצמרת האיראנית ועוד.

הבנייה המחודשת של הדאחייה אחרי ההרס ב-2006 אף נעשתה באותו דגם שהיה קודם לכן, כדי להנציח את הסמליות ואת המשך העמידה של "ההתנגדות" לישראל. ההתרשמות של וקסלר מאשרת את האבחנה הזו. "בכל הדאחייה, גם באזורים הפחות קיצוניים, יש שלטים ותמונות של מפקדים ו'שהידים' שנהרגו בידי ישראל, נסראללה ואחרים", הוא מספר. "יש גם אולם זיכרון ובו מאות נרות, וליד כל נר ניצבת תמונה של איש חיזבאללה שנהרג בהפצצות או במלחמה. לשם חששתי להיכנס, זה מקום רגיש מאוד. גם לקבר של נסראללה לא נכנסתי. אלה אתרים מצולמים שבודקים בהם כל אחד שנכנס. ברוב הדאחייה אין חשש להסתובב, אבל בשכונות של חיזבאללה זה מפחיד מאוד. הכול מצולם, הם מסתובבים על אזרחי ובודקים כל אחד".

כעת המאמצים הללו של חיזבאללה עשויים לרדת לטמיון. בלבנון נושבות בימים אלה רוחות של שינוי, לצד תחושה שארגון הטרור גרר את המדינה שוב לסכסוך שאינו קשור אליה. תושבים מביעים שאיפה לנורמליות ויציבות, ואינם מרוצים משובה של המלחמה.

"בימים האחרונים", מציין ד"ר כהן, "אנחנו רואים עשרות סרטונים שמהם עולה כי לתושבים נמאס מההרפתקאות של חיזבאללה. הם אומרים שהוא מקריב אותם בשביל עלי חמינאי ☐ שכבר מת. רוב השיעים כבר לא מזדהים עם חיזבאללה. אבל זה לא משנה, הם יכולים להתלונן ולבכות כל היום, הארגון הזה שולט ומכתיב את סדר היום".

ואכן, שיטוט קצר במרשתת מגלה תושבים שיעים שמתלוננים בגלוי על ש"עבדתם עלינו ארבעים שנה", בסרטונים הנפוצים ברשתות החברתיות. אחרים מבקרים את הירי מתוך יישובים אזרחיים, ויש מי שמרהיבים עוז ומצהירים: "אנחנו לא רוצים למות בשביל חיזבאללה או איראן. אם אתם כל כך אוהבים את איראן, לכו לשם".

בעבר אנשים פחדו לצאת נגד הארגון בגלוי מחשש לחייהם, אך כעת הם אוזרים אומץ. נראה שהתעוזה הזו נובעת מחוויית המגורים ברחוב, בתנאי קור וגשם, במהלך צום רמדאן, ומהפחד מהרס הבתים והרכוש ואף ממוות ☐ והכול בשל הגחמות האיראניות. "איש לא רצה את המלחמה הזאת", אמר השבוע חוסיין עלי, ירקן משכונת חארת־חריכ בדאחייה, לסוכנות הידיעות AP. לדבריו, זו הפעם השנייה שהוא נאלץ לעזוב את ביתו בשנתיים האחרונות, ובמלחמה האחרונה דירתו נהרסה. כעת הוא מתגורר בבית ספר שהוסב למקום מחסה, ונאלץ להסתמך על סיוע הומניטרי כדי לשרוד. "אנשים עוד לא התאוששו מהמלחמה הקודמת", התמרמר.

ואכן, בשנתיים האחרונות מתחולל בלבנון תהליך מעגלי: הולכים ומתרבים קולות התנגדות לחיזבאללה, ישראל מחלישה את הארגון השיעי בממד הצבאי, הכלכלי והפיקודי, והוא הולך ומאבד לגיטימציה בזירה הפנימית והבינלאומית. אם הוא יאבד חלק ניכר מהסיוע שקיבל

מהפטרונית שלו, איראן, ואת תמיכת התושבים [?] ייתכן שהדאחייה כבר לא תשוב להיות כפי שהייתה אך לפני שנתיים.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 22 במרץ, 2026.

\*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.